

Mottagare

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.sefi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se

Fi2020/01460

Datum

2024-11-29

Diarienummer

[REDACTED]

Yttrande Svar på remiss Staten och kommunsektorn - samverkan, självstyrelse, styrning(SOU2024_43)

Angående remissen Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning (SOU 2024:43) Fi2020/01460.

Region Halland anser att en stark och ändamålsenlig samverkan mellan nationell, lokal och regional beslutsnivå behövs. Delar av de verksamhetsområden som utredningen granskar särskilt, framför allt den regionala utvecklingspolitiken, påverkas dessutom i hög utsträckning av EU:s styrning. Region Halland vill därför lyfta att en ändamålsenlig samverkan gentemot den europeiska nivån och med aktörer utanför Sverige är en viktig förutsättning för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken.

Region Halland vill betona att ökad statlig styrning måste vara väl avvägt. Det förutsätter ökad tydlighet och transparens om hur styrningen går till. En tydligare statlig styrning behöver balansera med kommuners och regioners handlingsfrihet eftersom ökad styrning tränger undan det kommunala självstyret.

Region Halland anser att innebörden av, och syftet med, samverkan inte framgår med önskvärd tydlighet i utredningen.

Samverkan inom olika verksamhetsområden och vid olika behov

Utredningen beskriver samverkan inom politikområdet regional utveckling och bedömer att den i huvudsak är lämplig men kan utvecklas. Region Halland anser att kartläggningen har ett snävt perspektiv och förefaller handla mer om vilken kapacitet statliga aktörer har att dela information med varandra snarare än i vilken utsträckning samverkan är ett fungerande verktyg för att nå de långsiktiga målen inom det regionala utvecklingsområdet.

Region Halland instämmer i att en ökad tydlighet i vad som förväntas av olika aktörer inom det regionala utvecklingsområdet kan bidra till att förenkla samverkan. Region Halland instämmer också i att länsstyrelsens kompetens bör tas tillvara i det regionala utvecklingsarbetet. Men Region Halland motsätter sig i stort utredningens förslag om hur så bör ske.

Länsstyrelsernas roll i samverkan

Region Halland motsätter sig utredningens förslag om inrättandet av ett regionalt

kommunråd, av flera orsaker. Givet länsstyrelsens sektorsövergripande och breda uppdrag skulle agendan för ett regionalt kommunråd i hög utsträckning bestå av frågor som angränsar till det regionala utvecklingsområdet. Ett lagstadgat krav på ett regionalt kommunråd som sammankallas av länsstyrelsen undergräver därmed regionernas ansvar inom det regionala utvecklingsområdet. Många regioner, däribland Region Halland, har redan uppbyggda samverkansstrukturer mellan region, kommun och länsstyrelse, där både politik och ledande tjänstepersoner deltar. Regionerna har under lång tid byggt organisation, kunskap och erfarenhet för att fånga och leda utvecklingsprocesser. Region Halland ifrågasätter om den kapaciteten finns hos länsstyrelserna.

Vidare ifrågasätter Region Halland länsstyrelsernas kapacitet att i bredden bedöma vad som är aktuella utvecklingsfrågor inom ett län, i synnerhet då en sådan agenda skulle sättas utan förankring hos folkvalda politiker. Länsstyrelsen kan vara en viktig länk och ingång till den statliga nivån, särskilt så för kommunerna. Men det krävs inte reglering i lag för att länsstyrelsen ska ha möjlighet bjuda in till samverkan med kommuner och region när specifika frågeställningar så kräver.

Region Halland har en mycket god samverkan med flera statliga myndigheter och driver processer inom en bredd av sakfrågor i nära samarbete med statliga myndigheter. Region Halland ser inte behov av att länsstyrelsen ska agera intermediär i denna samverkansstruktur. Ett utökat krav på statliga myndigheter att samverka med länsstyrelsen inom regionala utvecklingsfrågor riskerar göra en redan välfungerande samverkan mindre effektiv.

Region Halland har en god samverkan med länsstyrelsen inom flera regionala utvecklingsfrågor. Men det är regionens fasta hållning att regionernas ansvar inom de regionala utvecklingsfrågorna bör utvecklas och att länsstyrelsens uppgifter bör renodlas till ett utvecklat myndighetsuppdrag med fokus på tillsyn, tillstånd och annan rättstillämpning. Region Halland anser att behoven inom det regionala utvecklingsområdet i ett första steg handlar om att förtydliga roller och ansvar, snarare än att utveckla nya samverkansstrukturer

Regionala kommunråd inom varje länsstyrelse

Region Halland anser det vara en stor brist att konsekvensbeskrivningen av förslaget om ett regionalt kommunråd i huvudsak fokuserar på praktiska spörsmål, och att det inte förs några resonemang om hur förslaget påverkar förutsättningarna att nå långsiktiga politiska mål, i synnerhet inom den regionala utvecklingspolitiken.

Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård

Region Halland anser inte att utredningen lyckats tydliggöra vad utredningen egentligen anser om kunskapsstyrningens framtid, eller hur det nuvarande systemet kan utvecklas utifrån den kritik som framkommer i utredningen. Grunden är lagd för en nationell, transparent kunskapsstyrning i Sverige men den är samtidigt fortfarande under utveckling. Det är Region Hallands uppfattning att strukturen behöver sätta sig ordentligt och utvecklas av inblandade parter innan alternativa samverkansformer blir aktuella. Region Halland anser vidare att det partnerskap som ingåtts mellan den nationella

kunskapsstyrningen (genom SKR) och rådet med sex myndigheter är ett utmärkt exempel på delaktighet och samverkan. Det är Region Hallands bestämda uppfattning att den rådande samverkansstrukturen bör fortlöpa.

De nationella överenskommelserna

Utredningen gör bedömningar att nationella överenskommelser mellan staten och SKR är en olämplig form av samverkan och att medel inte bör fördelas till eller via SKR. Region Halland delar dock inte utredningens bedömning kring detta. Det är sannolikt mer effektivt om vissa insatser samordnas eller utförs av SKR istället för att varje enskild region ska bära ensamt ansvar för alla insatser såväl som samordning. Region Hallands ståndpunkt är att statliga medel i huvudsak bör fördelas som generella statsbidrag, med endast ett fåtal inslag av riktade statsbidrag när så bedöms vara relevant. I de fall nationella överenskommelser bedöms vara lämpliga bör de utformas på ett sätt som inte medför en orimlig administrativ börda för den kommunala sektorn. Den administrativa hanteringen blir då mer effektiv för samtliga inblandade parter och det ger också möjlighet för mottagarna att fördela medel till de delar av verksamheterna med störst behov/där de bedöms ge bäst effekt.

SKR är en demokratiskt utformad intresseorganisation för regioner och kommuner där alla Sveriges regioner och kommuner är medlemmar. Det borde vara en tydlig signal till staten om medlemmarnas vilja att företrädas genom denna organisation, istället för att splittra sina krafter och lägga onödig tid på administration. Utredningen beskriver själv SKR:s viktiga roll och breda uppgiftsområde i att vara länken mellan staten och det stora antalet kommuner och regioner. Det är Region Hallands uppfattning att SKR har möjlighet att ta till sig av viss kritik för att på så vis utveckla sin verksamhet och göra den mer transparent. Region Halland anser dock också att staten borde se till sin egen del vad gäller utformandet av de nationella överenskommelserna, istället för att leverera skarp kritik mot övriga parter och ålägga dem vad som i stort hos mottagarna uppfattas som negativa förändringar.

Region Halland delar inte utredningens bedömning att en regionalisering av Socialstyrelsen skulle stärka statens möjlighet att stödja och samverka med regionerna. Det är inte tydligt vilka uppdrag Socialstyrelsens regionala nivå skulle inneha och Region Halland ser en risk att denna myndighetsnivå mellan regionerna och staten både ger otydliga styrsignaler och, återigen, en ökad administrativ börda.

Utredningen lyfter som förslag att framtida nationella överenskommelser kan tecknas mellan samverkansregioner och staten, men noterar samtidigt att detta skulle innebära förhandlingar med sex parter istället för med en part (SKR). Region Halland ser inga fördelar med att dela in sjukvårdssverige i sex storregioner och kan, genom att Region Halland redan idag ingår i två samverkansregioner för hälso- och sjukvård, se framtida problem med den föreslagna strukturförändringen. Primärt är det ur invånarnas perspektiv som Region Halland ser en risk att överenskommelser med sex samverkansregioner kan resultera i olika innehåll och därmed påverka invånarnas möjlighet och lagstadgade rätt till vård på lika villkor. Utredningen ger intrycket av att det är den bindande formen, inte de facto innehållet med dess effekter för såväl regionerna som deras invånare, som är det primära fokuset i eventuella framtida överenskommelser. Baserat på ovanstående avstyrker Region Halland å det bestämdaste den nya paragrafen som föreslås i Hälso- och

sjukvårdslagen, som innebär att de regioner som ingår i en samverkansregion ska samverka i en gemensam nämnd eller genom ett kommunalförbund.

Samverkan i kris och krisberedskap

När det gäller frågor om kris och krisberedskap inom hälso- och sjukvård anser Region Halland att information bör flöda direkt mellan regionerna och den sektorsansvariga myndigheten. Detta för att undvika fördröjningar och dubbelarbete.

Med tanke på de omfattande gemensamma processerna inom hälso- och sjukvård och krisberedskap ser Region Halland risker med att införa ytterligare en aktör på regional nivå. Dessutom menar Region Halland att de stora skillnaderna mellan olika regioner inom samma samverkansregion kan försvåra samverkan i kris och krisberedskap.

Deltagande på distans

Region Halland instämmer i utredningens bedömning att det finns ett behov av att kunna delta på distans vid fullmäktige- och nämndsammanträden. Region Halland ställer sig också positiv till utredningens förslag om att fullmäktiges presidium inte ska kunna delta på distans vid fullmäktiges sammanträden. Det möjliggör för allmänheten att delta tillsammans med fullmäktiges presidium, vilket ökar allmänhetens insyn och stärker den demokratiska dimensionen.

Region Halland vill understryka att digitala lösningar aldrig kan bli en huvudlösning men att det finns vinster avseende framför allt kostnadseffektivitet vid kortare och väl beredda sammanträden. Varje kommun- och regionfullmäktige ska kunna avgöra själv i vilken omfattning man vill tillåta deltagande på distans för fullmäktige och nämnder.

Regionstyrelsen

Mikaela Waltersson (M)
Regionstyrelsens ordförande

Krister Björkegren
Regiondirektör